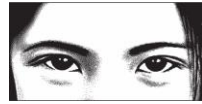

Ky projekt financohet
nga Bashkimi Evropian

Terre des hommes

Ndihmë për fëmijët.

VLERËSIM

*Procesi i Menaxhimit të Rastit
dhe Mekanizmat Lokal të
Referimit me fokus në
Shëndetësi dhe Masat e
mbrojtjes në kontekstin e
COVID-19*

Tiranë, 2021

PËRMBLEDHJE

Vlerësimi i procesit të Menaxhimit të Rastit dhe mekanizmat lokalë të referimit me një fokus të veçantë në shëndetësi dhe masat e mbrojtjes në kontekstin e pandemisë Covid-19, bazohet në kontekstin ekzistues të reagimit të sistemit të mbrojtjes së fëmijëve të tilla, si: shërbimet sociale/shëndetësore, arsimore në disa bashki, si: Durrës, Fier, Korçë, Lezhë, Shkodër dhe Tiranë të përfshira në kuadrin e projektit "Mbështetje emergjente dhe shërbim për fëmijët dhe familjet e prekura nga situata pandemike në Shqipëri", financuar nga Bashkimi Evropian, zbatuar nga Terre des hommes.

Vlerësimi synon që përmes rishikimit të procesit të Menaxhimit të Rastit të fëmijëve në nevojë për mbrojtje, referuar reagimit të shërbimeve në kontekstin e emergjencës, masave të marra dhe gatishmëria nga qeveria lokale në bashkitë e synuara të projektit për t'iu përgjigjur fëmijëve në nevojë për mbrojtje duke marrë në konsideratë Ligjin Nr.18/2017 "Për të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijëve" dhe aktet nënligjore të tij, urdhërin 253 për "Për menaxhimin e rasteve të fëmijëve në nevojë për mbrojtje, gjatë periudhës së fatkeqësisë natyrore për arsye të epidemisë së shkaktuar nga COVID-19"¹, të sigurojë rekomandime për përshtatjen e ndërhyrjeve të menaxhimit të rastit për fëmijët në rrezik në situatën e pandemisë si një parapërgatitje për situatat e emergjencës në përgjithësi.

Vlerësimi rekomandon modelimin e një mekanizmi lokal efektiv të referimit ndërmjet shërbimeve shëndetësore, arsimore dhe shërbimeve mbrojtëse duke specifikuar 6 komponentë kryesorë që duhen përshtatur për të siguruar këtë mekanizëm efektiv për mbrojtjen e fëmijës në kushtet e pandemisë Covid-19.

Ky vlerësim është prodhuar në kuadër të projektit "Mbështetje emergjente dhe rimëkëmbje për fëmijët dhe familjet e prekura nga situata pandemike COVID-19 në Shqipëri" financuar nga Bashkimi Evropian dhe zbatuar nga Misioni Terre des hommes në Shqipëri. Përmbajtja e këtij raporti, botim ose pikëpamjet e autorit nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian.

---

¹ <https://qbz.gov.al/eli/udhezim/2020/04/10/253>

6 komponentët kryesorë që duhen përshtatur për të siguruar një mekanizëm efektiv për mbrojtjen e fëmijës në kushtet e pandemisë Covid-19

1. Struktura me role dhe përgjegjësi të qarta bazuar në kuadrin përkatës ligjor, hartimi i planeve paraprake të emergjencës për reagimin në periudhë krize për secilin sektor
2. Adaptim i procesit të Menaxhimit të Rastit (MR) bazuar në udhëzimet në kontekstin e situatës së emergjencës
3. Forcimi i mekanizmit të referimit për mbrojtjen e fëmijëve
4. Koordinim midis shërbimeve shëndetësore, arsimore dhe të mbrojtjes në nivelin kombëtar, vendor dhe komunitar për të realizuar një reagim të procesit të Menaxhimit të Rastit të fëmijëve në nevojë për mbrojtje ndaj rreziqeve të shtuara që gjeneroi Covid-19
5. Adaptimi i shërbimeve dhe siguria e punonjësve të përfshirë në MR
6. Monitorimi, vlerësimi, kapitalizimi i modeleve pozitive të funksionimit të mekanizmit efektiv të mbrojtjes së fëmijëve në kushtet e pandemisë. Përfshirja e fëmijëve dhe familjeve në proces

1. Struktura me role dhe përgjegjësi të qarta bazuar në kuadrin përkatës ligjor, hartimi i planeve paraprake të emergjencës për reagimin në periudhë krize për secilin sektor (shëndetësi, arsim, mbrojtja e fëmijëve).

1. Ngritja e strukturave të NJVNR-së me burime njerëzore të duhura, përfshirë PMF-të, parashikuar tashmë në ligjin nr. 121 për “Shërbimet shoqërore”

2. Hartimi i planeve paraprake të emergjencës për reagimin në periudhë krize për secilin sektor (shëndetësi, arsim, mbrojtja e fëmijëve), i cili duhet të marrë në konsideratë:

- përshtatjen e infrastrukturës
- riorganizimin e stafeve duke parashikuar “stafin në gadishmëri” për zëvendësimet e nevojshme të punonjësve kryesorë
- planifikimin dhe financimin e shërbimeve kryesore për fëmijët
- modelimin e shërbimeve në distancë duke përfshirë rritjen e digjitalizimit

Veprimet kryesore

3. Sigurohemi që personeli i sektorëve përgjegjës për mbrojtjen e fëmijëve të jenë të trajnuar për:

- identifikimin e hershëm të abuzimit, neglizhencës dhe dhunës ndaj fëmijëve;
- referimin dhe dokumentimin e rasteve të mbrojtjes së fëmijëve;
- komunikimin miqësor me fëmijët;
- politikat e mbrojtjes së fëmijës në kushtet e emergjencës.
- të punuarit në situatë emergjente dhe ofrimin e mbështetjes së nevojshme (p.sh ndihma e parë psikologjike)

4. Të gjithë sektorët duhet të hartojnë dhe miratojnë politikën për mbrojtjen e fëmijëve, e cila duhet të jetë e unifikuar për të garantuar sigurinë e fëmijëve.
5. Vendosja e mekanizmave të ankesave të sigurta, të arritshme, miqësore ndaj fëmijëve në të gjithë sektorët dhe në internet.
6. Ndërgjegjësimi, shfaqja e mesazheve për mbrojtjen e fëmijëve duke përfshirë:
  - trajtimin e ankthit të fëmijët dhe prindërit
  - adresimin e stigmës dhe përjashtimit shoqëror që mund të rezultojë nga virusi
  - drejta e fëmijëve për të qenë të sigurt
  - shërbime të disponueshme psiko-sociale, etj
7. Shpërndarja e informacionit të saktë shëndetësor përmes aktorëve për mbrojtjen e fëmijëve të tilla, si: rreziku i infektimit, respektimi i masave mbrojtëse, orientimi për shërbimet e nevojshme.
8. Mbrojtja e fëmijëve të konsiderohet prioritet nga të gjithë sektorët përgjegjës bazuar në ligj, duke i dhënë rëndësi koordinimit multi-sektorial për të trajtuar shqetësimet e mbrojtjes së fëmijëve lidhur me abuzimin dhe shfrytëzimin e fëmijëve.
9. Siguria dhe mirëqenia e stafit të strukturave/ sektorëve përgjegjës për mbrojtjen e fëmijëve dhe ofruesve të shërbimeve. Trajnimi i tyre mbi rreziqet që lidhen me mbrojtjen e fëmijëve gjatë pandemisë Covid-19, përfshirë parandalimin e shfrytëzimit seksual, abuzimit dhe mënyrën e raportimit të sigurt të shqetësimeve.

2. Adaptimi i procesit të Menaxhimit të Rastit

Veprimet kryesore për PMF-të/ supervizorët

- Përshtasni kriteret e përparësisë së rasteve sipas udhëzimeve të dala të MSHMS dhe situatës së Covid-19 në vend;
- Caktoni nivelet e rrezikut për rastet që keni në menaxhim dhe për rastet e reja të mbrojtjes së fëmijëve;

Për rastet në proces menaxhimi aktual

- Kryeni një rishikim të rasteve aktuale në proces dhe caktoni nivele të reja të rrezikut, nëse ka indikatorë të ndryshuar të ndikuar prej situatës Covid-19;
- I jepni përparësi rasteve me rrezik të lartë;

Për të gjitha rastet

PMF-ja dhe mbikqyrësi (përgjegjësi i NJMF-së/dr.Shërbimit social në bashki) duhet të rishikojnë dhe tu japin përparësi të gjitha rasteve të hapura përmes takimeve të cilat mund të ndodhin në distancë nëse “qëndroni në shtëpi”ose “ballë për ballë”kur është e mundur duke respektuar masat e sigurisë.

Fillohet me raste me rrezik të lartë duke përdorur pyetjet vijuese për të përcaktuar rastet që do tu jepet prioritet:

- Cila është situata aktuale e fëmijës? A ka pasur ndonjë ndryshim të vogël ose të madh që prek fëmijën dhe/ose kujdestarët e tyre si rezultat i pandemisë?
- Cilat janë gjasat që siguria dhe mirëqenia e fëmijës të përkeqësohen për shkak të krizës aktuale?
- Çfarë lloji mbështetje kërkon fëmija dhe si do të merren parasysh siguria e fëmijëve dhe PMF-së për secilin veprim të dhënë me përparësi?

Ofrimi i shërbimeve të MR mund të ketë nevojë të modifikohet në varësi të situatës duke marrë parasysh përshtatjet e mëposhtme:

- Takimet “ballë për ballë, vetëm nëse janë të sigurt dhe të përshtatshme për fëmijën, familjen dhe punonjësit për mbrojtjen e fëmijëve (PMF-në). Nëse PMF-ja nuk mund të vizitohet shtëpinë, caktoni si alternativë një vend të sigurt për t’u takuar, mundësisht jashtë ose në një hapësirë të ajrosur mirë.
- Përdorni komunikimin telefonik nëse janë të arritshëm për fëmijën dhe familjarët si alternativë për vizitat. Koordinoni me punonjësit e strukturës pranë NJVNR-së në njësitë administrative, me persona të besuar të komunitetit (kryeplaku për NJA, ndërlidhësi i komunitetit për lagjet e qytetit) apo anëtarë të tjerë aktivë e të besuar në komunitet ose vullnetarë për të siguruar ndjekje vetëm nëse është e sigurt dhe e rëndësishme.
- Përcaktoni se çfarë burimesh nevojiten për të zbatuar përshtatjet e propozuara (p.sh. kartë telefoni, materialet higjienike, lejet e lëvizjes, shërbimet e referimit etj).
- Caktoni një “menaxher rasti” zëvendësues për të menaxhuar rastet, nëse punonjësi për mbrojtjen e fëmijës sëmurët ose nuk është i aftë për të vazhduar punën.
- Nëse shërbimet e menaxhimit të rasteve modifikohen gjatë Covid-19, dokumentoni ofrimin e shërbimit të përshtatur, modalitetin dhe përfshijeni si një shtojcë të procedurave të funksionimit të menaxhimit të rastit.

Për rastet me rrezik të lartë/të menjëhershëm

- Në procesin e menaxhimit të rasteve, ruani mbështetjen për të gjitha rastet me rrezik të lartë.
- Në varësi të sigurisë së profesionistëve dhe disponueshmërisë së pajisjeve të sigurisë (dezinfektant, maska, doreza etj) kryeni vizita “ballë për ballë” me rastet më urgjente.
- Nëse për shkak të pandemisë, vendosen kufizime në lëvizje, për ekipin e menaxhimit të rasteve duhet të negociohet me autoritetet përgjegjëse për pajisje me leje qarkullimi, për të asistuar në rastet me rrezik të lartë.
- Për raste në situatë emergjente kur shihet e nevojshme dhe mundësitë për të mbështetur rastin janë të limituara, kërkohet mbështetja e PMF-ve nga ASHMDF-ja.
- Punonjësi rezervë për menaxhimin e rastit duhet të prezantohet te fëmija dhe prindërit (ose në mungesë, i rritur i besuar) në rast se del nevoja që ai do të vazhdojë menaxhimin e rastit të fëmijës në rrezik të lartë.
- Vendimet do të duhet të merren nga mbikëqyrësi (përgjegjësi i NJMF/dr.shërbimit social) dhe PMF-ja, rreth mënyrës se si

punonjësi zëvendësues do të njihet me rastin, informacionin mbi rastin me qëllim ruajtjen e konfidencialitetit gjatë kohës së zëvendësimit.

Për rastet në rrezik të mesëm/ ulët

Rastet me rrezik të mesëm dhe të ulët duhet të rishikohen dhe t'u jepet përparësi bazuar në:

- nevojat e rivlerësuara të rastit në situatën e pandemisë.
- sigurisë së PMF-së.
- disponueshmërisë së mjeteve të komunikimit në distancë (celular,karte rimbushëse,internet)
- pajisjes me numrin e kontaktit, i cili duhet të ndahet me fëmijën, prindin/ose kujdestarin /ose të rriturin e besuar për të siguruar ndjekjen e rastit me telefon nëse shihet e nevojshme.
- mundësinë e mbështetjes nga komuniteti ku jeton fëmija, për të ofruar siguri për fëmijën (personatë besuar si: persona kontakti në komunitet, ndërlidhësat,të afërm, fqinjë, punonjës pranë NJA etj.)

Për rastet e reja të identifikuar gjatë pandemisë Covid -19

Përshatni kriteret e vlerësimit të rrezikut që marrin parasysh:

- Fëmija/familja ndikohet drejtpërdrejt nga Covid-19:
  - shqetësimi i shtuar i fëmijëve dhe familjeve;
  - humbja e një jete në familje;
  - ndarja e familjes, fëmijë pa kujdesin e prindit apo kujdestarit në shtëpi për shkak të sëmundjes së prindërve/kujdestarëve (hospitalizim i prindërve/kujdestarit), fëmijët jetimë (vdekja e prindërve/kujdestarëve për shkak të sëmundjes), fëmijët e mbijetuar prej infektimit të Covid-19 që mund të refuzohen nga komuniteti por mund të refuzohen edhe nga familja.
- Fëmija/familja ndikohet indirekt nga Covid-19:
  - familje që kanë dhunë në familje,
  - dhunë seksuale dhe me bazë gjinore,
  - fëmijë që janë martuar në moshë të hershme,
  - adoleshente shtatzëna,
  - fëmijë në rrezik trafikimi,
  - fëmijët ose prindërit/kujdestarët me aftësi të kufizuara ose sëmundje kronike,
  - fëmijë që punojnë, fëmijët në lëvizje, fëmijët që jetojnë në rrugë ose në institucionet e kujdesit rezidencial, fëmijët e kthyer nga zonat e konfliktit dhe fëmijët e privuar nga liria (p.sh. në paraburgim).

Me rëndësi

Në situatën e pandemisë është domosdoshmëri hartimi i protokollit të qartë për Menaxhimin e Rastit të fëmijëve në nevojë për mbrojtje, që është specifik për situatën Covid-19, si për modalitetet e identifikimit, ashtu dhe të trajtimit të rasteve të reja. Protokollin duhet të rishikohet dhe përditësohet rregullisht duke u adaptuar me udhëzimet dhe masat e marra për ruajtjen e sigurisë ndaj infektiveve. Në hartimin e këtij protokollin është e rëndësishme të merret parasysh se si do të ruhet konfidencialiteti i rastit nëse përdoren modalitetet e reja për identifikimin dhe Menaxhimin e Rastit.

3. Forcimi i mekanizmit të referimit për MF

Veprimet kryesore

- Shkëmbimi i informacionit në nivel ndërsektorial mbi rrugët e reja të identifikimit dhe referimit të rasteve të fëmijëve në nevojë për mbrojtje dhe shërbimet e tjera mbështetëse të disponueshme për fëmijët duke përfshirë personat e kontaktit në komunitet organizatat/agjencitë lokale.
- Forcimi i lidhjes midis shërbimeve shëndetësore, arsomore dhe sociale në nivelin vendor dhe komunitar për të realizuar një reagim të procesit të Menaxhimit të Rastit të fëmijëve në nevojë për mbrojtje ndaj rreziqeve dhe shqetësimeve që gjeneroi Covid-19, veçanërisht për identifikimin dhe ofrimin e shërbimeve të mbrojtjes për fëmijët në rrezik.
- Koordinimi ndërsektorial i shërbimeve për identifikimin dhe mbështetjen e familjeve ekonomikisht të rrezikuara, të prekura nga Covid-19. Kjo mund të përfshijë sigurimin e parave dhe ndihmave të tjera materiale përmes shërbimeve që mundëson procesi i Menaxhimit të Rastit, në fazën e tranzicionit derisa rastet të mund të mbulohen nga sistemi i mbrojtjes sociale (NE, paga e luftës etj)
- Bashkëpunim i ngushtë me grupet ekzistuese të mbrojtjes së fëmijëve me bazë komunitare dhe personat e kontaktit, të cilët tashmë kanë besimin e komunitetit për të identifikuar dhe referuar raste e fëmijëve në nevojë.
- Qendrat rezidenciale, të trajtimit, njësitë e izolimit/ e karantinës mund të zhvillojnë procedura të brendshme dhe protokoll për referimin e sigurt të fëmijëve në nevojë për mbrojtje
- Koordinim me strukturat përgjegjëse për identifikimin, referimin e fëmijëve refugjatë/azilkërkues dhe përcaktimi i alternativa për përfshirjen e tyre në shërbimet e mbrojtjes sociale, pavarësisht statusit të tyre në vendin tonë.
- Krijimi i një sistem komunikimi emergjent mes strukturave dhe aktorëve (siç mund të jetë grupi në WhatsApp) dhe sigurohemi që të gjithë anëtarët të kuptojnë kanalet e komunikimit.
- Përditësim i informacionit lidhur me numrin e punonjësve që janë aktivë në të gjitha strukturat përgjegjëse për identifikim dhe referim të rasteve.
- Ndarja e eksperiencave dhe praktikave pozitive të funksionimit të mekanizmit referues për mbrojtjen e fëmijëve në situatën e pandemisë
- Për një funksionim më të mirë të mekanizmit referues për mbrojtjen e fëmijëve në situatën e pandemisë duhet advokuar që:
- procesi i Menaxhimit të Rastit të konsiderohet thelbësor pasi shërbimet e ofruara përmes kësaj metodologjie janë pjesë jetike e përgjigjes ndaj Covid-19. PMF-të si menaxher të rasteve dhe koordinues të procesit të MR duhet të mbështeten për të vazhduar ndjekjen e rasteve më të prekshme, me rrezik të lartë, pavarësisht nga Covid-19.
- PMF-të, punonjësit e shërbimit social dhe profesionistët që angazhohen në mbrojtjen e fëmijëve, të konsiderohen si punonjës "të vijës së parë" për përballimin e situatës Covid-19.
- të rritet numri i punonjësve socialë në spitale dhe qendra mjekësore, për të identifikuar, referuar pranë NJMF-ve/PMF-ve, fëmijët e ndarë

nga prindërit/kujdestarët, fëmijët që kanë përjetuar abuzim ose neglizhencë apo pa kujdesin e duhur.

- të fuqizohet shërbimi psiko-social në shkollë dhe funksionimi i grupit multidisiplinar, si një mënyrë për të përmirësuar bashkëveprimin brenda shkollës në identifikimin e hershëm dhe trajtimin e rasteve të fëmijëve në nevojë.
- PMF-të dhe punonjësit socialë (nisur nga pozicioni) të shpërblehen nga ana monetare si punonjës të vijës së parë, të pajisen me mjetet e duhura higjieno-sanitare dhe të trajnohen mbi zbutjen e rrezikut gjatë pandemisë Covid-19
- Bashkëpunimi me OJF-të që kanë në fokus mbrojtjen e fëmijëve, është jetik dhe vendimtar, por duhet të koordinohet dhe kanalizohet në mënyrën e duhur.
- Me rëndësi në situatën e pandemisë është domosdoshmëri hartimi i një protokollit të qartë për Menaxhimin e Rastit të fëmijëve në nevojë për mbrojtje, që është specifik për situatën Covid-19, si për modalitetet e identifikimit, ashtu edhe të trajtimit të rasteve të reja. Protokollit duhet të rishikohet rregullisht duke u adaptuar me udhëzimet dhe masat e marra për ruajtjen e sigurisë ndaj infektiveve.
- Në hartimin e këtij protokollit është e rëndësishme të merret parasysh koordinimi ndërsektorial dhe se si do të ruhet konfidencialiteti i rastit, nëse përdoren modalitetet e reja për identifikimin dhe menaxhimin e rastit.

4. Koordinimi/ bashkëpunimi ndërsektorial dhe komunitetin

Veprimet kryesore

- Përditësim i hartës së shërbimeve, duke evidentuar ato shërbime të mbrojtjes së fëmijëve për të cilat mund të ketë më shumë kërkesa gjatë Covid-19 (kujdesi shëndetësor, kujdesi alternativ, shërbime mbështetëse të bazuara në komunitet, ndihmë në para, shërbime bazike (që lidhen me të ushqyerit, higjienën, veshje), shërbimet ligjore etj.
- Përditësimi i informacionit mbi shërbimet të cilat mund të mbyllen, zvogëlohen ose të ndryshohen për shkak të pandemisë. (shëndeti, arsimi, mbrojtja etj.).
- Koordinim me aktorët e tjerë të menaxhimit të rasteve pjesë e GTN-së për të shpërndarë ngarkesën e rasteve të reja sipas vendndodhjes së rasteve dhe ekspertizës së aktorëve, duke përshtatur rrugët e referimit dhe burimeve.
- Koordinim me autoritetet përgjegjëse lidhur me lëvizjet dhe udhëtimet e nevojshme të punonjësve për të siguruar që shërbimet të arrijnë te fëmijët më të rrezikuar nga dhuna, abuzimi, shfrytëzimi dhe neglizhimi.
- Shkëmbim informacioni i ndërsjellë, në mënyrë të formalizuar me strukturat përgjegjëse për të kuptuar shtrirjen dhe shkallën e ndikimit të Covid-19. (informacion i përditësuar)
- Koordinim me punonjësit e strukturave shëndetësore për t'iu përgjigjur në mënyrë të përshtatshme dhe në kohë, rasteve të fëmijëve në nevojë për mbrojtje të infektuar apo rrezikuar nga Covid-19.

Bashkëpunimi me komunitetin

- Vlerësim i rregullt, mbi mënyrat në të cilat pandemia dhe masat e reagimit ndaj saj, ndikojnë te fëmijët dhe realizimi i të drejtave të tyre.
- Ruajtja dhe përditësimi i mënyrave të komunikimit me grupet ekzistuese të mbrojtjes së fëmijëve me bazë komunitare dhe personat e kontaktit në komunitet për të siguruar vazhdimësinë e komunikimit dhe bashkëpunimit me qëllim identifikimin dhe ofrimin e mbështetjes për rastet e fëmijëve në nevojë.
- Nëse identifikohen pika të reja fokale në komunitet për shkak të situatës aktuale Covid-19, sigurohemi që ata janë trajnuar mbi bazat e mbrojtjes së fëmijës të tilla si identifikimin dhe referimin e sigurt si dhe parimet e punës për MF.
- Sigurohemi që grupet e komunitetit dhe pikat fokale të kenë informacion të saktë në lidhje me rreziqet që Covid-19 shkakton te fëmijët, përfshirë informacionet bazike, të tilla si: simptomat dhe mënyrat e transmetimit, në mënyrë që ata të mund të identifikojnë dhe referojnë në mënyrë të sigurt fëmijët dhe të luftojnë mitet që stigmatizojnë fëmijët e diagnostikuar me Covid-19 apo mitet e tjera që hasen në komunitet, të tilla si: Covid-19 nuk ekziston, nuk është i rrezikshëm, nuk na infekton ne etj.
- Informacion i përditësuar (rrugët e referimit dhe hartëzimin e shërbimeve) me anëtarët e komunitetit, duke siguruar që rrugët e referimit të jenë lehtësisht të kuptueshme (p.sh., duke përdorur gjuhë të thjeshtë, të qarta apo të përkthyer sipas gjuhës përkatëse (p.sh. në gjuhën rome apo të pakicave etnike).
- Sqaroni rolet e grupeve përkatëse të komunitetit dhe personave të kontaktit për të mbështetur fëmijët (ndërgjegjësim, ndjekja dhe mbështetja e rasteve, vizitat në shtëpi, etj.)
- Sigurohemi që posterat për masat e mbrojtjes ndaj Covid-19 të jenë të vendosura në të gjithë zonën.
- Sigurohemi që stafi / vullnetarët me bazë në komunitet kanë siguruar të gjitha mjetet e mbrojtjes të përshkruara në politika kombëtare shëndetësore (p.sh., maska, doreza, dezinfektantë etj.)

5. Adaptimi i shërbimeve dhe siguria e punonjësve të përfshirë në MR

Veprimet kryesore

- Adaptimi i shërbimeve në formën e “Shërbimeve në distancë” (aty ku është e mundur), duhet të jenë të synuara për një grup të veçantë të popullatës, si në rastin e linjave të ndihmës për fëmijët ose linjave të ndihmës për dhunën në familje, veçanërisht në situatë karantinimi gjatë emergjencës.
- Marrja e masave për të siguruar akses të fëmijëve në shërbimet kryesore, ushqim, shëndetësi, mësim on-line, shërbime psiko-sociale, argëtuese, adresim të shqetësimeve, shërbime të mbrojtjes.
- Marrja e masave paraprake për të parandaluar ndarjen fëmijë-familje dhe sigurimi i mbështetjes për fëmijët e lënë vetëm pa kujdes për shkak të shtrimit në spital ose vdekjes së një prindi ose kujdestarit (shërbimi familje kujdestare, asistent social në familje etj)
- Mbështetje financiare për shërbimet e emergjencës, qendrat e përkohshme të kujdesit dhe familjet kujdestare, për të mbështetur emocionalisht fëmijët.

- Ndhimja në para. Nëse marketet dhe shërbimet janë ende funksionale, mbështetni disbursimin e shpejtë për familjet më të prekura përmes menaxhimit të rasteve.
- Jepni përparësi prindërve/kujdestarëve të fëmijëve që kanë humbur mjetet e jetesës (p.sh. punën, vonesë në tërheqjen e pagës) për shkak të situatës Covid-19 duke mundësuar “ushqimet e shportës” që mbulojnë nevojat e familjes.
- Punonjësit e sistemit të mbrojtjes së fëmijëve u duhet të pajisen me burime dhe pajisje mbrojtëse personale (PMP) të mjaftueshme, në mënyrë që të ofrojnë shërbime mbrojtëse pavarësisht nga karantina dhe kufizimet e lëvizjes.
- Angazhimi i punonjësve rezervë duhet të inkurajohet dhe lehtësohet për të ndihmuar punonjësit e mbrojtjes së fëmijëve dhe punonjësit socialë me përforsime shtesë, përndryshe sistemi aktual i mbrojtjes mund të rrezikojë të mos funksionojë kundrejt sfidave të mëdha.
- PMF-të duhet të kenë akses në një fond specifik emergjence të menaxhimit të rasteve, veçanërisht nëse ata nuk mund të shkojnë në punë, por duhet ta ndjekin rastin në distancë.
- Shëndeti, siguria, shëndeti mendor dhe mirëqenia psikosociale e ekipit të menaxhimit të rasteve të jetë prioritare
- Të sigurohet supervizimi profesional për profesionistët për të qenë të motivuar dhe shmangur konsumimin profesional (burn-out)
- Gjatë situatave të tilla si Covid-19 kujdesi për veten dhe kujdesi ndaj stafit të jetë prioritet dhe i vetë punonjësve që përfshihen në procesin e MR.
- Informim i rregullt i azhornuar vetëm nga burime të verifikuara, ndarja e informacioneve të rëndësishme dhe kufizim në sasinë e informacionit të panevojshëm për të shmangur mbingarkesën e punonjësve.
- Të krijohet një sistem komunikimi emergjent (siç mund të jetë grupi në WhatsApp) dhe sigurohuni që të gjithë anëtarët e ekipit të kuptojnë kanalet e komunikimit.
- Të gjithë anëtarët e ekipit të kenë informacion të qartë kontakti se me kë të kontaktojnë në rast nevojë.
- Krijimi i një klime miqësore mes anëtarëve të ekipit (përveç mbikëqyrjes së rregullt) për të inkurajuar mbështetjen e njëri-tjetrit dhe ngritjen e shqetësimeve.
- Sigurimi i një sistemi të rrotacionit të stafit për të mundësuar që stafi të jetë në gjendje të pushojë dhe t'i kushtojë kohë familjes.
- Sigurimi i burimeve për menaxhimin e stresit dhe ruajtjen e mirëqenies emocionale me stafin. Kjo mund të përfshijë ushtrime të thjeshta të vetë-kujdesit, materiale, ose numra telefoni për mbështetje psikologjike, etj.)
- Përcaktojmë mënyrat më të mira për të mbajtur motivimin në distancë.
- Trajnimi i profesionistëve të MR (përfshirë vullnetarët e komunitetit) mbi Covid-19, duke përfshirë simptomat, mënyrat e transmetimit dhe kontrolli i infeksionit në mënyrë që ata të mund të luftojnë mitet (si p.sh. Covid-19 nuk ekziston, nuk është i rrezikshëm, etj) që mund të stigmatizojnë fëmijët dhe familjet e tyre.

Trajnimi i stafit të menaxhimit të rasteve mbi:

- masat e mbrojtjes për të ruajtur sigurinë e tyre dhe se si të shpjegojnë masat për fëmijët dhe familjet e tyre.
- si të përdoren (Pajisjet mbrojtëse personale) PMP-të, nëse janë të disponueshme për personelin e menaxhimit të rasteve
- identifikimin e faktorët që rrezikojnë, mbrojtjen e fëmijës të cilat mund të lindin në kushtet e pandemisë, siç mund të jetë dhuna në familje, neglizhimi dhe neglizhenca specifikisht ndaj fëmijëve me aftësi të kufizuar.
- modalitetet alternative të menaxhimit të rasteve, dhe kur këto modalitete duhet të merren në konsideratë (p.sh. menaxhimi në distancë).
- për realizimin e mbështetjes në distancë (p.sh. si të flisni me fëmijët me telefon, si të ruani konfidencialitetin/ mbrojtjen e të dhënave nga distanca, çështjet e mbrojtjes, si të kërkon mbështetje nga mbikëqyrësi në rastet kritike, si të menaxhoni një grup në whatsapp, linjë telefonike të ndihmës për fëmijë)
- të punuarit on-line, organizimin e takimeve duke iu përshtatur kontekstit dhe duke siguruar konfidencialitetin gjatë izolimit për të gjithë anëtarët e GTN-së

Sigurim i logjistikës duke konsideruar (sipas kontekstit):

- Pajisjet mbrojtëse personale (PMP) për vizitat në familje (rastet kur vizitat janë domosdoshmëri)
- Pajisjet për këshillimin në distancë (telefona, karta telefoni, mjete të tjera)
- Transport, nëse transporti publik nuk është më i disponueshëm ose jo i sigurt për t'u marrë.

6. Monitorimi, vlerësimi, kapitalizimi i modeleve pozitive të funksionimit të mekanizmit efektiv të mbrojtjes së fëmijëve në kushtet e pandemisë. Përfshirja e fëmijëve dhe familjeve në proces.

Veprimet kryesore

- Për qëllime monitorimi, të realizohet analiza e të dhënave të MF dhe natyra e rreziqeve apo shqetësimeve të reja të krijuara gjatë pandemisë Covid-19 për të programuar dhe advokuar për ndryshimin e nevojave për mbrojtjen e fëmijëve si rezultat i krizës.
- Sigurojmë të dokumentojmë dhe përpilojmë të gjitha përshtatjet dhe qasjet e zhvilluara të menaxhimit të rastit, si praktikat pozitive dhe të padobishme ose të dëmshme për të nxjerrë mësim pas pandemisë dhe për t'i reflektuar në planet paraprake të emergjencës për të qenë të përgatitur më mirë nëse përsëriten situata krize të ngjashme.
- Fëmijët të fuqizohen të marrin pjesë në mënyrë aktive për t'iu përgjigjur kësaj krize, përmes rrjeteve të bashkëmoshatarëve të tjerë në internet duke përdorur teknologjinë nën mentorimin e të rriturve (prindër, profesionistë). Në këtë mënyrë, ne do të sigurojmë që fëmijët të kontribuojnë vetë në adresimin e shqetësimeve të tyre gjatë kësaj pandemie.

Përgjegjësitë e strukturave për adaptimin e 6 komponentëve kryesorë për të siguruar një mekanizëm efektiv për mbrojtjen e fëmijës në kushtet e pandemisë Covid-19.

Bashkitë rekomandohen të fokusohen në veprimet e mëposhtme për të siguruar një mekanizëm efektiv për mbrojtjen e fëmijës	
Veprimet kryesore	• Të realizojnë vlerësimin e nevojave të fëmijëve dhe familjeve vulnerabël në territor për t'i adresuar në planin e mbrojtjes sociale dhe atë të emergjencës në veçanti. • Të hartojnë planin vendor të veprimit në kushtet e emergjencës si pjesë e planit social të mbrojtjes me aktivitete të kostuara. • Të ngrënë strukturat e NJVNR-së me burimeve njerëzore të duhura, përfshirë PMF-të parashikuar tashmë në ligjin Nr.121 për "Shërbimet shoqërore". • Të sigurojnë që PMF-të të ushtrojnë përgjegjësinë kryesore ligjore, adresimin e fëmijëve në nevojë për mbrojtje edhe në kushtet e emergjencës duke: shtuar numrin e PMF-ve sipas standardeve, rritur kapacitetet në mënyrë të vazhdueshme të punonjësve mbi mbrojtjen e fëmijëve. • Të sigurojnë fond të posaçëm për MR në kushtet e emergjencës specifikisht për të garantuar ofrimin e shërbimeve sipas nevojave për fëmijët në nevojë për mbrojtje dhe familjet në kushtet e emergjencës. • Të sigurojë infrastrukturën e posaçme për PMF-të për të punuar në distancë.
Shëndetësia rekomandohet të fokusohet në veprimet e mëposhtme për të siguruar një mekanizëm efektiv për mbrojtjen e fëmijës	
Veprimet kryesore	• Të hartojë planin e emergjencës në të cilin të parashikohen masat e marra nga shëndetësia për të mbrojtur fëmijët gjatë pandemisë të Covid-19. • Të zhvillojë procedura të përbashkëta të koordinimit për identifikimin, dokumentimin dhe referimin e rasteve e fëmijëve në nevojë për mbrojtje midis shërbimeve shëndetësore dhe shërbimeve të mbrojtjes së fëmijëve për të siguruar që fëmijët marrin shërbimet e duhura shëndetësore, përfshirë kujdesin e sigurt. • Të fuqizojë rolin e punonjësit social pranë strukturave shëndetësore si në spital, njësinë vendore të kujdesit shëndetësor (NJVKSH), qendrave komunitare të shëndetit mendor (QKSHM), të cilët luajnë një rol të rëndësishëm koordinues me shërbimet e tjera të mbrojtjes së fëmijëve. • Të forcojë kapacitetet e stafëve mjekësorë sidomos i linjës së parë mbi identifikimin e hershëm të rasteve të abuzimit të fëmijëve (veçanërisht abuzimi seksual) dhe sistemin e referimit.

	• Të parashikojë staf “rezervë” në strukturat shëndetësore duke e lehtësuar procesin nga procedurat burokratike apo veprimet e vonuara. • Të informojnë aktorët e mbrojtjes së fëmijëve kur ata kontaktojnë me një fëmijë, për të cilin ata dyshojnë se ka përjetuar dhunë, abuzim, neglizhencë, shfrytëzim dhe/ose ndarje nga familja ose humbje. • Të përditësojë informacione lidhur me numrin e punonjësve që janë aktivë për të dyja strukturat (NJMF/PMF dhe shëndetësi) për referime • Të koordinojë me sektorët e Shëndetësisë, Edukimit, Shërbimeve Sociale e Komunitare për të realizuar shpërndarjen e mesazheve kryesore të mbrojtjes së fëmijëve për fëmijët dhe prindërit/ kujdestarë. • Të kontribuojë në trajnimin e stafit të Shëndetësisë, Edukimit, Shërbimeve Sociale e Komunitare mbi rreziqet e mbrojtjes së fëmijëve të lidhura me Covid-19 dhe identifikimin dhe rrugët e referimit • Të trajnojë stafin për të ofruar këshillim dhe shërbime në distancë gjatë emergjencës për të mbështetur mirëqenien psiko-sociale të fëmijëve në faza të ndryshme të zhvillimit dhe nevojave.

Arsimi rekomandohet të fokusohet në veprimet e mëposhtme për të siguruar një mekanizëm efektiv për mbrojtjen e fëmijës

Veprimet kryesore	• Të forcojë shërbimin psiko-social në shkolla përmes shtimit të burimeve njerëzore. Të sigurojë që mësuesit, shërbimi psiko-social janë të trajnuar për çështje të mbrojtjes së fëmijëve dhe për të punuar në kushtet e emergjencës apo në ofrimin e shërbimit në distancë. • Të forcojë kapacitetet e mësuesve dhe shërbimit psiko-social mbi identifikimin e hershëm të rasteve të abuzimit të fëmijëve (veçanërisht abuzimi seksual) dhe sistemin e referimit. • Të sigurojë që të gjithë fëmijët të kenë akses në mësimin online. T’i kushtohet rëndësi mësimdhënies në distancë përmes radios, TV ose në internet (në varësi të kontekstit) dhe të mbështeten prindërit me paketa burimore për të asistuar fëmijët në procesin e të nxënit. • Të sigurohet që platformat e mësimdhënies online të jenë atraktive, miqësore dhe të nxisin të mësuarin interaktiv të fëmijëve dhe të përshtatura për një masë të gjerë të fëmijëve (jo vetëm për ata që fëmijë që kanë rezultate të mira) • Të parashikojë staf zëvendësues në shkolla për emergjencën dhe jo vetëm, duke e lehtësuar procesin nga procedurat burokratike apo veprimet e vonuara. • Të realizojë module me fëmijët mbi të mësuarit socio-emocional që të adresojnë stigmën dhe përjashtimin shoqëror shkaktuar nga pandemia Covid-19 dhe si të përdorin faktorët mbrojtës.

